

40

בתי המשפט

תא 001686/00

בית המשפט המחוזי תל אביב - יפו

תאריך: 14/12/2000

בפני כב' השופטת ד"ר פלפל דרורה

- 1 ש. ז"א ההחלטה שלך היתה, אני הולך לראיין את בנץ פרידן, אם הוא יאמר שלא היה הרג אני
2 לא מצטט אותנו, אם הוא יגיד משהו שסוטה מהגרסה הרשמית אני אצטט אותו, כנייל לגבי
3 גרשוני. זה כלל העריכה של מי שמעיד על עצמו שהוא עושה הערכה אובייקטיבית?
4 ת. אני לא הבאתי אמירות של גרשוני והסברתי מדוע אתמול בחקירתני. גם את טוביה הלר
5 שהיה מ"מ של פלוגה מובילה, פלוגה אי שכבשה את הכפר, אני מביא ממנו מס' ציטוטים. לענין זה
6 אני מביא ציטוט של טוביה הלר: "בקרוב לא נהרגו יותר מ- 25 איש...".
7 ציטוטי את אשר ברייטר בעמ' 132 לעבודתי, שם נאמר מפיו: "יתכן שהיה הרג בכפר, יתכן שהרגו
8 שם כמה...".
- 9 ש. א. זה שני ציטוטים לעומת 40 מקומות שבהם מצוטטים פליטי טנטורה או אחרים,
10 שאיכשהו אתה מצליח למצוא תימוכין לטבח שלך, וגם כאן אתה מצטט שני אנשים שאומרים לך,
11 אולי היה טבח כי אחרת הם לא היו זוכים להיכלל בעבודה, לא מדובר באנשים שאמרו שאתה
12 מדבר שטויות?
13 ת. אין זה נכון. שניהם אומרים שאינם יודעים ואם היה זה אחריהם.
14 ש. אני אומר לך, שגם כשעדים ערבים אומרים שאין טבח, גם הם לא מצוטטים נכון!
15 ת. אין זה מדויק.
16 ש. למה אתה לא ראינית, הלכת לראיין אף אחד מאנשי החיים הם נכנסו לשם ב- 09:00
17 בבוקר?
18 ת. אני שאלתי מתי אנשי החיים הגיעו ונאמר לי שהם הגיעו אחר הצהריים. חלק מהאנשים
19 אמרו שלקראת ערב עזבו את המקום.
20 ש. אתה קראת את התצהיר של גדעון פיליפ?
21 ת. כן.
22 ש. גדעון הוא אומר, "נכנסנו לכפר בין השעה 09:00 ל- 10:00 בבוקר", ראינית אותו?
23 ת. לא ראינתי אותו, אלא פגשתי אותו אחרי שהוא כתב בעיתון הגפן מאמר שלם.
24 ש. הדברים על שמשון משבץ זה לא ממצא?
25 ת. ממצא זה מהמילה למצוא. מה שאתה מוצא בתוך עדות זה ממצא.
26 ש. אני מפנה אותך לעמ' 157 לעבודתך שם אתה אומר: "אכן, יתכן שבעבודה זו, על-פי העולה
27 מעדויות פליטי טנטורה...", לגבי שמשון משבץ, רוצח סדרתי, זה מה שאתה אומר על משבץ?
28 ת. אני בא להפנות את תשומת לבך לשני אזכורים, כתבתי "על-פי העולה מעדויות פליטי
29 טנטורה...", הם אלה שתיארו אותו. כדי שלא יהיה צל של ספק שמדובר בדעתי או במסקנתי
30 כתבתי: "אין בכך כדי לגרוע...". כפי שאמרתי אתמול, אני מביא את הדברים מפי אומריהם, אין
31 לי פה קטע לנתח מי זה שמשון משבץ. לא הכרתי אותו, אני לא יודע מי הוא ולא שמעתי את

41

בתי המשפט

תא 001686/00

בית המשפט המחוזי תל אביב - יפו

תאריך: 14/12/2000

בפני כב' השופטת ד"ר פלפל דרורה

- 1 שמו עד שהתחלתי לראיין אנשים. כל מה שידעתי או לא ידעתי לגביו, זה בדיוק מה ששמעתי
- 2 מהעדויות. מצאתי לנכון לציין גם את דברי סוקולור לגבי שמשון משבץ. רציתי להביא את הסיפור
- 3 מפי האנשים אחרי 49 שנה. אין האשמה או שיפוט, יש פה דעות שהביעו אנשים.
- 4 אין פה שום חיווי זעה על שמשון משבץ מבחינתי.
- 5 ש. בעמ' 125 לעבודתך אתה מדבר על חלימה זיידן שהיתה בת 14. אני אומר לך, שחלימה היא
- 6 עוד אחד מהמרוזאיינים שהכחישו את ההרג, לעומת זאת אתה כתבת שהיא לא כל-כך הבינה את
- 7 גודל האסון ומימדיו, מהי תגובתך?
- 8 ת. אין זה נכון.
- 9 ש. היא אישרה זאת?
- 10 ת. אינני זוכר. זה היה בשנת 97 וראיינתי עשרות רבות של אנשים ואין סיבה שאת הכל אני
- 11 אזכור. אני גם לא רואה אמירה שלה על הכחשה שלה, של איזשהו דבר.
- 12 ש. זה בדיוק העניין, שאין שום אמירה על הכחשה שלה, כאשר מישהו מכחיש אתה קורא לזה
- 13 שהוא לא זכר את גודל האסון ומימדיו.
- 14 ת. לא הבנתי את הקשר. היא מדברת את הדברים כפי שהיא זוכרת אותם. מה בין זה לבין אם
- 15 היא הכחישה או לא? אינני רואה את הקשר. היא סיפרה אפילו סיפור שלם על איך היא הרגישה
- 16 ומה היתה האפשרות ומה לא קרה. זה הדבר העיקרי שעלה מתוך הראיון איונה.
- 17 ש. אני שמעתי את הקלטות שלך. אתה מגיע לכל אדם שאתה מגיע ואתה אומר לו, תספר לי
- 18 כמה הרגו אחרי שנכנעו ואתה חוזר ומפציה, בא מכאן, בא משם, מכניס דברים לפה ואני אומר
- 19 לך, שאם חלימה היתה מאשרת לך באיזושהי צורה שאפשר להבין שהיה הרג באותו מקום, זה
- 20 היה מופיע בעבודה ואם זה לא מופיע בעבודה וכתוב שהיא לא זכרה את גודל האסון ומימדיו, זה
- 21 פשוט בגלל שהיא הכחישה זאת, מהי תגובתך?
- 22 ת. אין זה נכון. אין לי סיבה להגיד על מישהו דבר אם הוא לא אמר וגם ההיפך.
- 23 ש. אתה שאלת אותה, את זוכרת שהרגו אנשים בכפר אחרי הכניעה?
- 24 ת. אני אל כל אדם שהגעתי, שאלתי מה אתה זוכר מטנטורה, אם זה יהודי או אם זה ערבי.
- 25 ש. אתה באת לאנשים ואמרת, ברור שנהרגו אחרי הכניעה, כמה.
- 26 ת. אין זה אמת.
- 27
- 28 **לביהמ"ש:** כשכתבתי בעבודתי שחלימה לא כל-כך ידעה ולא כל-כך הבינה את גודל האסון, ז"א
- 29 היא לא בדיוק ידעה למה הדבר מוביל ובעיקר זה מתייחס למה שהיא אומרת אחרי כן: "אני
- 30 מצטערת עד היום על כך שלא שמענו בקולם של היהודים..."

בתי המשפט

תא 001686/00

בית המשפט המחוזי תל אביב - יפו

תאריך: 14/12/2000

בפני כב' השופטת ד"ר פלפל זרורה

- 1 האדון הכוונה לכך שהם איבדו את הכפר שלהם וגורשו משם. זה הדברים שהיא אומרת. מכיוון
2 שהיא לא מדברת על הריגה, גם אני לא דיברתי בעבודתי על הריגה.
- 3
- 4 **העד ממשיך:**
- 5 ש. אני מפנה אותך לעמ' 126 פסקה ראשונה למעלה, שם אתה כותב: "יש לזכור שהכפר נותר
6 בתום יום הקרב..." זו לא קביעה עובדתית!
7 ת. אני מבקש את תשומת הלב לזה, ששוב נלקח פה משפט מתוך קטע וזה הבסיס של כל הענין.
8 שם נכתב: "ממה שיזוע ונמסר על-ידי מרביתם של המרואיינים..." כל זה על-פי "מרביתם
9 הגדולה של המרואיינים". לא ידעתי דבר וחצי דבר על טנטורה, חוץ מזה שזה היה חוף יפה
10 שהגעתי אליו בתור ילד. שום דבר נוסף לא ידעתי עד טנטורה עד שלא התחלתי לדבר עם אנשים.
11 זה שורש כל אי ההבנה שישנה כאן. אין בעיה להגיד על מישהו שעשה או לא, יש פה גרסאות של
12 אנשים שמרחיבות את היריעה ואני מקווה שתורחבה יותר בהמשך.
- 13 ש. אני ציטטתי מתחילת המשפט שבו נכתב מפי המחבר: "יש לזכור... שהכפר נותר עם מאות
14 גברים מיטות שונות ומשונות..."
- 15 ת. ובהמשך כתוב "על-פי מרביתם של המרואיינים".
- 16 ש. לגבי הדו"ח של בלחוביץ (יעקב ארוז), עמ' 102 לעבודתך שם אתה כותב: "דברים אלה
17 עומדים בסתירה מסוימת..." בהמשך ישנה הערה שלך, שמא יש לו מה להסתיר. למה התכוונת
18 בהערה זו?
- 19 ת. למה שכתוב. כשקראתי את הדו"ח הדבר העיקרי שעורר את תשומת לבי, אני חקרתי כמה
20 וכמה אנשים על מ"פ, קיבלתי את האינפורמציה שהמ"פ של פלוגה א' היה איש בשם פלתיאל
21 וחיפשתי אותו עד שגיליתי שהוא נפטר. אבל שמעתי שהוא היה כשבוע, שבועיים מ"פ של הפלוגה
22 וחלו או משהו כזה ואחרי כן עבר לתפקיד אחר. אני את זה לא ידעתי כי אמרו לי שהוא כן היה
23 בקרב. לא ידעתי שהוא לא היה.
- 24 הדבר העיקרי שרציתי לדעת, כשראיתי את הדו"ח של מ"פ פלוגה ג' ואת הדו"ח של מ"פ פלוגה ב',
25 רציתי לדעת מדוע הדו"ח נכתב על-ידי ה- ס. מ"פ. אחרי כן עסקתי בדו"ח עצמו בנושא של שלל
26 ומניעת כניסת אנשים מבחוץ וכי.
- 27 ש. אני אומר לך חזי משמעית, שאתה שוב עשית את מלאכתך בצורה לא הוגנת ומגמתית,
28 משום שבירור קצר היה מגלה לך שמי שחתם על הדו"ח זה ארוז כי פלתיאל לא השתתף בקרב?
- 29 ת. אני חוזר ואומר, שמעתי אנשים מפלוגה א' שאמרו שפלתיאל היה המ"פ שלהם בקרב
30 טנטורה. למיטב זכרוני, למשל טוביה הלר אמר שפלתיאל היה המ"פ. הוא לא זכר מאיזה קיבוץ

43

בתי המשפט

תא 001686/00

בית המשפט המחוזי תל אביב - יפו

תאריך: 14/12/2000

בפני כב' השופטת ד"ר פלפל דרורה

- 1 הוא ולקח לי זמן לברר. זה שבלחוביך חתום על הדו"ח את זה אני אומר כי ראיתי את זה וזה עורר
2 את תשומת לבי, מדוע חתום ה-ס. מ"פ ולא ה-מ"פ.
- 3 ש. לא פשוט לברר במקום לומר, האם יש לבלחוביך משהו להסתיר? אני בתור קורא תמים
4 אומר כך: יעקב ארז שלא מוכן להתראיין אצלי חתום על דו"ח, נורא מוזר ס. מ"פ חתום על דו"ח,
5 תהייה שאתה מעלה, בדו"ח לא כתובה מילה על הרג, על טבח, שום דבר לא כתוב ושוב שואלים,
6 האם יש משהו לבלחוביך להסתיר ואח"כ את המוסיף שהלכת לבני משפחתו של פלתיאל ז"ל ושם
7 נאמר לך, שפלתיאל היה אדם מוסרי ביותר.
- 8 ת. זה בדיוק הדבר שבו אני עוסק גם בדו"ח של בלחוביך, על הענין של השלל, לא לתת לאנשים
9 מחוץ לגדוד שלנו להיכנס לכפר. הצלחנו לשרש את נושא השלל מהאנשים, כפי שזה היה
10 מלכתחילה. לנושא זה אין קשר להרג אבל הוא מאוד העסיק אותי.
- 11 ש. אתה לא סתם סיפרת על פלתיאל, הוא לא האדם היחיד שאמרו לך עליו שהוא מוסרי, אבל
12 לגבי אף אחד אחר את הלא מזכיר את זה, אתה עושה זאת בקונטקסט הזה כדי להטיל רשף על
13 יעקב ארז שלא התראיין אצלך?
- 14 ת. חס וחלילה. לא הטלתי רשף באיש וברדאי באדם שלא הסכים להתראיין. אני גם שאלתי
15 מדוע הוא לא מוכן להתראיין והוא אמר, מכיוון שהוא חושב שהוא מגמתי.
- 16 ש. מדוע הוא אמר זאת?
- 17 ת. זה היה באחד מהכנסים בטנטורה, נדמה לי, שאלתי אותו את השאלה והוא אמר לי "אתה
18 מגמתי". עמדו לידי שני אנשים שאחד מהם אמר לי: "הוא בטח שמע שאתה ממרץ ולכן הוא לא
19 רוצה להתראיין".
- 20 ש. אתה מפנה בעבודתך לכל מיני קטעי עיתונות שפורסמו באותה תקופה, שאין בהם מילה על
21 הרג שבוצע בכפר. הן לא העלו בך איזושהי תמיהה לגבי, איך יתכן שאין על כך דיווח?
22 ת. לא.
- 23 ש. אני מפנה אותך לקטע שפורסם בעיתון "קול העם", זו כתבה של כתב זר, עמ' 91 לעבודה.
24 הכתבה מוגשת ומסומנת ת/10.
- 25 ש. אתה מצטט את הכתבה בהקשר שונה בעמ' 91 לעבודה שלך, אם היו חיילים מצריים בכפר
26 או לא. אני אומר לך, יש לך כתבה של עיתונאי זר שמספר שהוא יצא עם עיתונאים זרים:
27 "מטרתנו הראשית היתה לבקר בכפרים ערביים...". אתה לא שאלת את עצמך, נמצאים שם
28 שבויים מטנטורה, על-פי התזה בדבר ההרג שבוצע, מדובר בשבויים שבועיים קודם לכן ניצלו
29 מהרג המוני של בין 200 ל-250 איש, איך זה אף אחד מאותם שבויים מטנטורה לא אומר לכתב
30 הזר שמבקר אותם, תדעו לכם נעשה פה מעשה נבלה, הרג המוני, זה לא מעורר שאלות?

בתי המשפט

תא 001686/00

בית המשפט המחוזי תל אביב - יפו

תאריך: 14/12/2000

בפני כב' השופטת ד"ר מלפל דרורה

1 ת. לאורך העבודה שאלתי את עצמי מאות ואלפי שאלות בכל מיני קטעים. פה אני לא מביא
2 רק את דברי עיתון זה, אלא את כל העיתונות ובכל העיתונים אני מביא את הדברים שחשבתי
3 לרלבנטים והעובדה היא, שגם בעיתונים כמו במסמכים, כמו בספרות המשנית לא אמרה מילה
4 וחצי מילה על הרג. זאת גרסה שלא רק שאני לא מתבייש בה, אני מציג אותה ואני מראה את
5 הגרסה הרשמית של עיתון "קול העם".
6 ש. אתה מזכיר את הכתבה הזאת בהקשר מאוד מסוים, אם היו שבויים או לא היו שבויים,
7 אתה עושה חישובים אריתמטיים, אתה לא מתייחס לשאלה איך זה יתכן שסוללת כתבים זרים
8 במחנה שבויים, שנמצאים בו 400 שבועיים, מבקרים בתאים, משוחחים עם האסירים ואף אחד
9 מהם לא אומר מילה על הרג, מדוע אתה לא מתייחס לזה כאל תמיהה?
10 ת. הביקור הזה היה, כמו שאמרת, בעת המלחמה. אני לא יודע מה היו התנאים של הביקור.
11 אני לא יודע עם מי האנשים האלה נפגשו, מעבר לזה שהם נפגשו עם השבויים. לא נאמר שניתן
12 להם להתבודד עם השבויים ואז הם ידברו אותם. אני לא מוסמך אחרי 49 שנים לומר איך
13 התנהלה הכתבה, מה נאמר ומה לא. יתכן שיוזכרו עוד דברים על כתבות ועיתונים ואז התברר,
14 שלא כל מילה שנכתבת בעיתון היא אמיתית. ברור לי שאני הבאתי ציטוט ממה שיכולתי לאחר 49
15 שנה למצוא.

16
17 **לביהמ"ש:** התשובה נאמרה על ידי מלכתחילה לגבי הפגישות עם השבויים. אין לי מושג באיזה
18 תנאים זה נערך ולכן אי אפשר לעלות תמיהות.

19
20 **העד ממשיד:**

21 ש. יש ספר מאוד מפורסם של היסטוריון, שאתה מזכיר אותו בעבודתך, בשם ווליד חלידי,
22 היסטוריון ערבי.
23 צילום של הקטע הרלבנטי מוגש ומסומן ת/11.
24 ש. מדובר באיש מאוד מכובד שעובד במוסד שנקרא "המכון ללימודים פלשתינאים
25 בווינגטון", הוא מדבר על כיבוש הכפרים הערביים ב-1948, מקדיש פרק שלם לטנטורה ואין
26 מילה וחצי מילה על הרג ועל טבת, מספרים על גירוש, מספרים על כיבוש. איך זה ווליד חלידי שיש
27 לו גישה הכי פתוחה למקורות היסטוריים, לאנשים לא מזכיר במילה אחת טבח בטנטורה?
28 ת. ראשית, גם אני תמהתי על זה ואני גם הבאתי משהו שנקרא אנציקלופדיה פלשתינית,
29 שעוברת על כל הכפרים וגם להם, כביכול, היתה יכולה להיות גישה לכל האנשים. אבל לא ווליד
30 ולא האנציקלופדיה ראינו אנשים. ווליד לא כותב את הספר בארץ. הוא מביא נתונים על הכפרים
31 כפי שידועים במוסדות אחרים. יש פה ושם אזכורים היסטוריים, יש פה ושם דברים שנאמרים

45

בתי המשפט

תא 001686/00

בית המשפט המחוזי תל אביב - יפו

תאריך: 14/12/2000

בפני כב' השופטת ד"ר פלפל דרורה

1 באופן כללי על הכפרים, אבל ווליד לא מראיין אנשים, לא עוסק במה שאנחנו קוראים מיקרו
2 היסטוריה. יש לו לפעמים עמוד, לפעמים כמה שורות.
3 לצורך הענין אני מציע לשים לב, שיש ספר שאני מודה, לא ידעתי עליו, שהתחבר בשם 49, 50 של
4 השייך נימר חטיב ששם הוא דווקא כן מביא ציטוטים של אזכורים מתוך זכרונות של אנשים
5 מטנטורה, פחות משנה לאחר כיבוש הכפר.
6 יש שם אדם שמשפר זכרונות שלו ממה שקרה בכפר באותו יום והוא מדבר על הריגה של אנשים.
7 אני לא ידעתי על זה. אנשים באו וסיפרו לי על זה.

8
9 **לביהמ"ש:** אני מדבר על הריגה לאחר הקרב.

העז ממשיך:

10
11
12 ש. מה כתוב בספר זה?
13 ת. אני מציע שנדאג בצורה מסודרת להביא גם ציטוט, גם את המקור וגם את התרגום.
14 ש. הספר תומך בעדויות ששמעת?
15 ת. הספר מזכיר באווירה ובדברים חלק לא קטן מאותם ראיונות שערכתי עם אנשים. הוא
16 סיפר את הדברים שהוא זוכר. יש אנשים אחרים שסיפרו אחרת, כפי שזה מופיע בעבודתי.
17 ש. כשאתה מצטט מהמקורות הערביים ואתה אומר, לא אני המצאתי את העדויות על הטבח,
18 אתה מפנה לכתבה ב"קול אל-ערב", עמ' 117 לעבודתך, שנכתבה על-ידי איש הכפר במשולש.
19 הקטע בעיתון "קול אל-ערב" מוגש ומסומן ת/12.
20 ש. אתה מצטט על-פי הכתבה בעבודתך: "אספו אותם עם הגב אל הקיר וירו בהם...", לפי
21 הכתבה את הרצח הזה ביצעו יעקב אל מוחיתאר, הוא יעקב אפשטיין שמוכר לנו מחעבודה שלך
22 בתור מי שלפי חלק מהעדויות שאתה אספת, הוא היה המושיע והמציל. יעקב אל מוחיתאר
23 בעדויות שלך נזכר כאדם שהפסיק את ההרג, בחלק גדול מהעדויות הוא מוזכר כאדם שמנע הרג.
24 איך אתה מיישב את הדברים, כאשר פה הוא מופיע כרוצח סדרתי ובעדויות שאספת הוא מופיע
25 כמציל ומושיע?
26 ת. בעיתון "קול אל-ערב" נאמר שגם יעקב אל מוחיתאר הוא זה שביצע את הרצח בתושבי
27 טנטורה.
28 ש. אל תפנה אותי לתמיהה, אתה מתייחס בעבודה ואתה אומר שיש סתירה, אבל אני מבקש
29 את ההסבר שלך או שאתה טתם אוסף עדויות ואתה מביא?
30 ת. זה בדיוק הענין, אני מסביר שאני תוהה ותמהה על כך, שיש לי פה עדות סותרת ב- 100%.
31 חלק מהעדויות האחרות של המרואיינים וזה בדיוק שורש הענין. יש סיפורים שונים. עובדה שגם

46

בתי המשפט

תא 001686/00

בית המשפט המחוזי תל אביב - יפו

תאריך: 14/12/2000

בפני כב' השופטת ד"ר פלפל דרורה

1 בצד הערבי יש סיפורים שונים. אני יכולתי להתעלם ולומר שזה לא מתאים לי, אני מזיז זאת
2 הצידה. אבל לא עשיתי זאת כיוון שחיפשתי את הדברים שעולים מדברי האנשים.
3 אם יש לאותו אבו חוסיני, אדם אחד שאומר לו שאלה האנשים שעשו כך וכך או אפילו ששאלתי
4 אותו הוא אמר, לך לזכרון תשאל את הכל כי לא רצה להוסיף דבר. אני כותב זאת מכיוון שזה מה
5 שהיה. ברגע שנודע לי על הכתבה, קראתי אותה, תרגמתי אותה, הלכתי לאיש וביקשתי ממנו כל
6 הסבר אפשרי.

7 ש. אני אומר לך, שחוקר הוגן שרואה סיפור כזה אומר, האם אין כאן היווצרות של איזשהו
8 מיתוס, האם כל הסתירות האלה, כל הדברים האלה שאחד אומר כך ואחרת, האם אין כאן
9 איזושהי תופעה, איזשהו פולקלור שיכול להיווצר ממצב שכפר נכבש, בוקר יריות נשמעות, הנשים
10 מופרדות מהגברים, הפחד אולי החיילים ירו או לא, נעלמים, חוזרים, האם אין באופן מובהק
11 מיתוס שאין לו בסיס במציאות, כאשר מנגד עומדים עשרות אנשים, שנכחו במקום, שנשבעים
12 שלא היה דבר כזה. האם חוקר לא מגמתי לא צריך לעורר את התמיהה הזאת?

13 ת. אני חייב להפנות את תשומת הלב, שבדיוק על דברי המיתוס אני מדבר בהקדמה ובסיפור
14 ועוסק בזה, שאנשים בתום 49 שנים, אחרי שהפרשה היתה, כל אחד יכול לזכור את מה שקרה וגם
15 לגבש זכרון בהתאם למה שמתאים לו ולא מתאים לו.

16 ש. יכול להיות שכל הסיפור על הרג של אנשים בטנטורה אחרי הכיבוש לא היה ולא נברא.
17 ת. בהחלט יתכן. זה מה שאמרתי מלכתחילה.

18 ש. תאמר לי, בהמשך הכתבה מופיעה תמונה של אדם בשם זיאד, שאתה קורא לו בעבודה
19 אבו-סאלת, ובהמשך הכיתוב של השם נאמר: "לאחר שנים דרך על צווארו של הרוצח". אתה
20 ראינית אותו והוא הכחיש הכל, הוא גם אמר שהוא נולד אחרי 48 ולא שמע דבר על מה שקרה
21 בטנטורה, למרות שהוא חי בפריזיס, הוא מספר לך שהוא עבד ביס, באו אנשים לצלם אותו
22 ואח"כ נאמר לו שהתמונה מופיעה בעיתון בתור מי שדרך על צווארו של הרוצח. האם זה לא
23 מעורר בך חשד לגבי טיב הכתבה?

24 ת. אני מביא את הפרשה הזאת לא מכיוון שהיא היתה בסדר והכל ברור בה. אני בדיוק מביא
25 אותה מאותה סיבה שאתה עכשיו מדבר עליה, לא הבנתי מה הענין, שאלתי אותו את כל השאלות,
26 לא הבנתי את התשובה בהקשר למה שכתוב בכתבה והעליתי את הספקות בעבודתי.

27 אם הדברים בעבודתי לא ברורים למי שקורא אותם, חבל לי מאוד. כשכתבתי זאת היה לי ברור
28 שיש לי תמיהה בעצם הופעת האיש, הכתובת שמתחת לתמונה וכי.

29 ש. אתה מספר שאתה נפגש עם העיתונאי אבו חוסיני והוא לא מוכן להגיד לך מילה על
30 המקורות שלו, להסביר על סמך מה הוא כתב את מה שכתב, מה עושה שם התמונה של אבו סאלח
31 בכתבה ושולח אותך לזכרון, שתשאל בזכרון נכון?

47

בתי המשפט

תא 001686/00

בית המשפט המחוזי תל אביב - יפו

תאריך: 14/12/2000

בפני כב' השופטת ד"ר פלפל דרורה

- 1 ת. נכון.
- 2 ש. באותה כתבה של רנדה מצטטת את אבו-פהמי, נכון?
- 3 ת. הוא אחד מהגיבורים בכתבתה.
- 4 ש. בהמשך אתה כותב בעמי 118 לעבודתך על מדריך תיירות איסלמי בשם אחמד, שמציין כי
- 5 "טבח נעשה בתושביה". זה נראה לך מקור?
- 6 ת. בודאי. זו אמירה שבה יש ציטוט של דברים שהולכים בין אותה אוכלוסיה שעד עכשיו
- 7 דבריה לא הושמעו. לאחר שסיימתי את העבודה הביאו לי ספר שבו דבריו של אותו מדריך
- 8 מצוטטים.
- 9 ש. המקור האחרון שאתה מסתמך עליו זה ספר של אל-מדי, מופיע בעמי 118 לעבודתך, שם
- 10 נאמר: "האויב הציוני גרש...". אני אומר לך שבערבית כתוב "קטלו", זה יכול להיות גם רצחו וגם
- 11 הרגו, נכון?
- 12 ת. אני מתרגם "קטלו" בתור רצחו.
- 13 ש. איך אומרים הרגו בערבית?
- 14 ת. גם כן "קטלו".
- 15 ש. למה בחרת ברצחו ולא בהרגו?
- 16 ת. כיוון שבמשפט הזה זאת המשמעות.
- 17 ש. אם אני מציע לך, שאני שאלתי מישהו שהוא דובר ערבית והוא אמר לי שאת המשפט הזה
- 18 אפשר לקרוא בהרגו, מהי תשובתך?
- 19 ת. כל אחד יכול לתרגם איך שהוא רוצה. בעיני המשמעות של המשפט היא זו.
- 20 ש. יש לך תשובה לנמיהה נוספת שעולה, איך יכול להיות שפליטי טנטורה, שרבים מהם חיים
- 21 בפרידיס, שתקו במשך 50 שנה? זו אוכלוסיה שיש לה עיתונות ויש לה עיתונאים, חברי כנסת, נציגי
- 22 ציבור, איך יכול להיות שבמשך 50 שנה לא נאמרה, חוץ מאזכורים שהראינו מה ערכם, איך יכול
- 23 להיות במשך 50 שנה מילה וחצי מילה לא נאמרה על טבח בטנטורה?
- 24 ת. זאת שאלה מאוד חשובה שאני עסקתי בה רבות. יש להערכתך כמה וכמה הסברים לענין.
- 25 הדיבר הראשון הוא, שלאחר המלחמה במחצית 49 היתה פה אוכלוסיה של גליטים ששרדו לאחר
- 26 המלחמה, חלק קטן מאוד מאותה אוכלוסיה שהיתה, היתה פותחת ממשל צבאי. הם לא רק שלא
- 27 יכלו ללכת לכל מקום, הם גם לא ידעו אם מותר להם לדבר.
- 28 אגב, אותו חסדיה, חיכיתי לו חצי שעה בביתו וכשבאנו הוא הסתכל לכל הצדדים לראות אם יש
- 29 איזשהם מיקרופונים או האזנות לדברים. כך שהפחד היה קודם כל פחד ענק.
- 30 ש. מדינת ישראל בשנות החמישים עד התשעים פחדו לדבר?

בתי המשפט

תא 001686/00

בית המשפט המחוזי תל אביב - יפו

תאריך: 14/12/2000

בפני כב' השופטת ד"ר פלפל דרורה

- 1 ת. עד היום הם פוחדים לדבר.
- 2 דבר נוסף, חלק גדול מהאנשים היו במצב שהדבר העיקרי שהיה חשוב להם, כשחלק מהם נשארו
- 3 ללא כל אמצעים, אנשים שהיה להם עולם ומלואו ופתאום הם בלי כלום, הדבר העיקרי שהם רצו
- 4 זה בעצם לעשות מעין אינטגרציה בתוך מדינת ישראל ואם לא נגיד אף מילה על מה שהיה, יתכן
- 5 שנקבל באיזהו שלב את אותו שיוויון זכויות שעליו נאמר במגילת העצמאות, שבו בשקט, תעשו
- 6 את כל מה שצריך. זה נאמר לי.
- 7 דבר נוסף והוא לא אחרון, חלק לא קטן מהאנשים בכל מיני מקומות אומרים עד היום, מה שקרה
- 8 היה כל-כך נורא שאנחנו לא היינו מסוגלים, לא להיזכר בזה, לא להזכיר את זה וחלק שישבתי
- 9 בבתיכם ילדיהם התפרצו, מדוע לא סיפרו, לא אמרו. הם לא רוצים להגיע לזה.
- 10 יש לנו תופעה דומה במשפט אייכמן שרבים מאוד מפליטי השואה לא רצו לדבר מילה ולו גם עם
- 11 ילדיהם הפרטיים על מה שקרה להם. היו גם מסתירים את המספר, מכיוון שהדבר הזה היה
- 12 זוועתי מבחינתם בצורה בלתי אפשרית.
- 13 דבר אחרון לצורך הענין, ואני אומר שיש עוד נימוקים, האנשים האלה ב-48 או בסוף 47, בתחילת
- 14 המלחמה, היו כאן כ-1,300,000 אנשים. האוכלוסיה היהודית בארץ היתה כ-600,000 ומשהו
- 15 אלף, האנשים אמרו לנו לא היה דבר כנגד היהודים וליהודים לא היתה סיבה שיהיה להם משח
- 16 נגדם. הם אמרו שהם הרוב ואין להם סיבה לא להיכנע ולא ללכת לשום מקום והם אלה שצריכים
- 17 להמשיך לחיות.
- 18 כשקרה בתקופה יחסית קצרה מן מקרה שחלק ענק מכל הכפרים, מכל העיירות ומכל הישובים
- 19 שלהם נהרס מלכתחילה ועד תום, הם חשים עד היום סוג של בושה וסוג של איזושהי פגיעה קשה
- 20 מאוד בגאווה שלהם, שלא בא להם לדבר על הדברים.
- 21 ש. אלה החסברים לכך שהאנשים פחדו ושונקו ושונקים גם אחרי 50 שנה?
- 22 ת. כן. הם ממשיכים לשתוק.
- 23 ש. יש לנו את דיר יאסין וכפר קאסם שעליהם כן דיברו, לעומת זאת איך אתה מסביר שעל
- 24 טנטורה שההיקף שלה היה פחות ממה שקרה שם, לטענתך, לא דיברו?
- 25 ת. בהבדל אחד, שעל דיר יאסין וכפר קאסם יש דיווחים מיידיים של אנשים שהיו במקום ואי
- 26 אפשר היה להסתיר ולכן הדברים נודעו על דיר יאסין באותם ימים. יש גם כל מיני גרסאות. גם על
- 27 כפר קאסם היה דיווח ימים ספורים לאחר מכן.
- 28 ש. תסביר לי איך אף אחד מונוך כל לוחמי חטיבת אלכסנדרוני לא פתח את הפה, יש בהם
- 29 אנשי שמאל, ימין ומכל הסוגים, איך אף אחד מהם לא אמר מילה, לא נמצא איש מצפון שקם
- 30 ואמר שיש סיפור שכדאי שידעו, זה נראה לך הגיוני?

49

בתי המשפט

תא 001686/00

בית המשפט המחוזי תל אביב - יפו

תאריך: 14/12/2000

בפני כב' השופטת ד"ר פלפל דרורה

1 ת. כל דבר יכול להיראות הגיוני. לי אין שום ספק שלפחות אחד מהאנשים שראיינתי אמר לי,
 2 שהוא חודשים לא יכול היה לישון עם הדבר הזה. אמר לי זאת אלחנן. לי אין ספק שאם היה משהו
 3 חריג בטנטורה, כמו שאם היה משהו חריג במקום אחר, אלה הם ודאי וודאי לא דברים שמישהו
 4 רוצה להיזכר בהם לטובה.
 5
 6 עו"ד ארדינסט: אם העד לא מציין מי מקור המידע של מה שהוא רוצה להעיד עכשיו, בקשר למה
 7 שקרה, אינני סבור שהדבר צריך להיכנס לפרוטוקול.
 8 עו"ד ג'בריל: לדעתי העד יכול לציין את הפרטים, מבלי לציין את המקור.
 9 עו"ד ארדינסט: אני לא מכיר כלל כזה בבימ"ש, אין כלל חיסיון שהתחייבתי למי שאמר לי, לשמור
 10 את הדברים בסוד. הוא נידב את האינפורמציה. גם אם היא לא נכנסה לפרוטוקול, היא נשמעה
 11 בחלל האולם ואני מבקש לחייב את העד לומר את שם האיש, כדי שנוכל לאמת אותו פעם נוספת.

החלטה

12 העד יהיה רשאי, במסגרת ההפסקה, להתקשר לאותו מקור מידע ולבקש את רשותו להזכיר את
 13 שמו, בהקשר למידע שהוא מעוניין למסוד לביהמ"ש.
 14 היה ולא יימסר שם של עד, ידוע, בצירוף למידע שאדון כץ רוצה להעיד עליו, כי אז לא תירשם
 15 עדות זו בפרוטוקול, והודע.
 16
 17
 18 ניתנה היום, י"ז בכסלו תשס"א, (14 בדצמבר 2000), במעמד הצדדים.
 19

ד"ר פלפל דרורה, שופטת

20

21

22

העד ממשיך:

23

כל עוד הוזמנתי הופעתי לכנסים של אלכסנדרוני. בעת האחרונה לא הוזמנתי.

24

ש. בכנס האחרון של חטיבת אלכסנדרוני עלה על הבמה אחד התובעים שדיבר ואמר באופן

25

פתוח לעיני כולם, אם מישהו יודע משהו על דברים חריגים שקרו בטנטורה, אני מבקש בכל לשון

26

של בקשה להגיע אלי או אל בנץ פרידן ולמסור מידע על כך, אתה מכיר את הסיפור?

27

ת. אני חושב שקראתי זאת באחת העדויות.

28

ש. האם מישהו הגיב על הקריאה הזאת?

50

בתי המשפט

תא 001686/00

בית המשפט המחוזי תל אביב - יפו

תאריך: 14/12/2000

בפני כב' השופטת ד"ר פלפל דרורה

- 1 ת. אני קראתי זאת באחת העדויות. הדבר היחידי שאני יכול לומר, זה שאני די התפלאתי
 2 כשראיתי שבאיזושהי כתבה עיתונאית, אנשים שהתראיינו אצלי הכחישו מכל וכל, בערך באותה
 3 צורה כמו ששניים מבין התובעים שדיברו איתי אמרו לי שהם מעולם לא נפגשו איתי. יש לי קלטת
 4 של אחד של שלוש שעות ושל האחר של שעתיים. אדם שפגש אותי וישב אצלי בבית אמר לי, מעולם
 5 לא פגשתי אותך.
 6 משה גרשוני אמר לי כמה וכמה פעמים, שמעולם לא נפגשנו.
 7 ש. בתצהיר של גרשוני לביהמ"ש הוא לא אמר זאת, נכון?
 8 ת. אני חוזר ואומר, האיש אמר לי כמה פעמים, גם כשישב אצלי בבית, שמעולם לא פגש אותי.
 9 גם הבן שאל מדוע אני אומר שפגשתי את גרשוני. אני אמרתי שאני מוכן להשמיע לו את הקלטת,
 10 כדי לאמת את דברי.
 11 ש. משה גרשוני, גם לפי הציטוטים שלך, אתה לא מזכיר אותו בכלל בעבודה, נכון?
 12 ת. בדאי שאני לא מזכיר. הראיה שהאיש אמר לי שלא נפגשנו מעולם אצלי בבית.
 13 ש. איזה אינטרס יש לו לומר זאת?
 14 ת. אין לי מושג. אני מדבר על האפשרות של לזכור ולא לזכור. עובדה, זאת הנקודה. הוא דיבר
 15 ואמר שלא ראה אותי מעולם. אני לא אמרתי שהוא שקרן, אמרתי שהוא לא זוכר. אחרי 49 שנה
 16 אפשר פחות דברים לזכור.
 17 ש. אני מפנה לעמ' 154 לעבודה, שם אתה מביא מדברי נימר, "אותו היום הרגו בכפר...". יש לנו
 18 קלטת של נימר ואני אומר לך, שאין זכר לדברים אלה בקלטת של נימר, מהי תגובתך?
 19 תמליל הקלטת מוגש ומסומן ת/13.

20 עו"ד כהן: אני מפנה לעמ' 7 לקלטת שלנו, שם נרשם שהקלטת מתנתקת אחרי המילים "85..".

העז ממשיך:

- 21 ת. אני מפנה לעמ' 8 ל-ת/13, שם מופיע המס' 85.
 22 ש. זה מקרה בלבד שבכל המקומות שאתה מצטט את מי שאתה מראיין, כמי שמספר לך על
 23 הרג וטבת, ואח"כ כשאני מראה לך שזה איננו בתמליל, ההקלטה הופסקה?
 24 ת. זה ודאי שלא מקרה, אבל לי יש חשש שזה מקרה בלבד שרק במקומות האלה, אתה זה
 25 שמצביע על המקומות האלה. יש מקומות רבים אחרים שאותם אתה משום מה לא מביא.
 26 ש. תראה לנו מקרה לגבי נימר, שבו הוא אומר לך "אח"כ לקחו אותם הצידה וירו בהם
 27 בבית-הקברות", כפי שכתבת בעבודתך?

בתי המשפט

תא 001686/00

בית המשפט המחוזי תל אביב - יפו

תאריך: 14/12/2000

בפני כב' השופטת ד"ר פלפל דרורה

1
2
3
4
5
6
7
8
9

עו"ד גיבריל: השאלה היתה מה המקור.
עו"ד ארדינטט: השאלה היתה איפה זה מופיע בקלטת.

החלטה

העד ישיב קודם לשאלה, האם קיים משפט כזה בקלטת.
לאחר מכן ישיב לשאלה, האם יש לו רישום ברוח זאת.

ניתנה היום, י"ז בכסלו תשס"א, (14 בדצמבר 2000), במעמד הצדדים.

ד"ר פלפל דרורה, שופטת

10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28

העד ממשיך:

ש. לגבי ת/13, מכיוון שאכן באותו מקום שמדברים על 85 בחורים ובחורות באמת יש ניתוק, כל הסיכויים ששם נאמרו הדברים.
יש רישומים שעשיתי תוך כדי הפגישה עם האדם ושם כתבתי בעמ' 2, "בסה"כ הלכו בטנטורה 80 גברים ו-5 בחורות. בילדים לא פגעו..."

ש. איפה כתוב ברישומים שלך שפגעו בהם?
ת. כתוב: "היו אנשים בטנטורה שמסרו את השמות... המוצאים להורג היו המנהיגים והמפקדים". בתחזית העמוד ברישומי נכתב: "באותו הזמן נגמר הכל וכולם הגיעו לשפת הים, בחורות וילדים לחוד ובחורים לחוד ומשם לקחו את עשרת הבחורים לבית-הקברות".

ש. אני מפנה לעמ' 161 לעבודתך לגבי אבו אל עבד, מרואיין נוסף, שם אתה אומר: "חילופי האש נמשכו מחצות הלילה ועד 08:00 או 09:00 בבוקר...". בהמשך אתה אומר: "מפי אבו אל עבד, הרגו 85 באותו היום...". בהשוואה לקלטת, עמ' 20 לתמליל.

תמליל השיחה מוגש ומסומן ת/14.
ש. אני אומר לך שהדברים האלה לא קיימים בתמליל, למשל בעמ' 20 ל-ת/14, שם אבו אל עבד אומר: "לא ראינו, רק שמענו". הוא אומר בהמשך, שהכל סיפורים שסיפרו אחרי המלחמה. גם לגבי השאלה אם אלה שעסקו חזרו שלמים, הוא השיב שחזרו. איך זה מתיישב עם מה שכתוב בעבודתך?

ת. אתה דיברת על זה קודם והקראת: "לקחו ולא חזרו". זה הדברים שהוא אמר.
ש. אבל זה לא מה שאתה כתבת שהוא אמרת בעבודתך?

בתי המשפט

תא 001686/00

בית המשפט המחוזי תל אביב - יפו

תאריך: 14/12/2000

בפני כב' השופטת ד"ר פלפל דרורה

- 1 ת. אני מפנה את תשומת הלב, יש פה סיפור שלם של הדברים. שאלתי אותו שאלות וקיבלתי
2 תשובות. זה שהוא לא ראה את הדברים במו עיניו, זה לצורך הענין לא שינה את גרסתו, הוא אמר
3 את מה שהוא אמר.
4 ש. מדוע לא כתבת שהוא לא ראה את הדברים במו עיניו?
5 ת. גם לא כתבתי שהוא ראה. אני כותב: "על-פי אבו אל עבד, בטה"כ נהרגו...".
6 ש. אנחנו הבחנו אתמול באיזשהו קו שעובר כחוט השני לאורך עבודתך, אומרים לך דבר אחד
7 ואתה מצטט דבר אחר לגמרי, כך לגבי אבו-נאיף, כך לגבי אבו-פהמי, אם הייתי אני מרואיין
8 ואומר לך שלא הרגו אף אחד היית כותב זאת?
9 ת. נדמה לי שמי שהיה בטנטורה יכול להעיד קצת יותר ממך. אני כתבתי מפייהם "שמעתי".
10 הוא שמע דברים בעיקר בבית-הסוהר, אבל זה לא אומר שהוא לא היה טנטורה.
11 ש. אני מפנה אותך לעמ' 136 לעבודתך לגבי המרואיין שלמה אמבר, שם אתה מצטט: "ועלי
12 לציין שהגרמנים אפילו לא הרגו... פה בטנטורה רצחו ערבים".
13 אני אומר לך, שאני שמעתי אותך ואתמול בערב שמעתי שוב אותך בראיון בטלוויזיה, שם אמרת
14 ששלמה אמבר אמר לך: "אתה את המילה רצח לא תשמע ממני". אז למה כתוב פה רצח ובראיון
15 שלך בטלוויזיה אמרת ששלמה אמבר אמר לך, "אתה את המילה רצח לא תשמע ממני"?
16 ת. במקרה של שלמה אמבר יש הסבר פשוט. ראשית, באמת זה היה ראיון ערוך ונגמרו קלטות
17 כמה פעמים. אבל מעבר לזה, שלמה אמבר מסי' פעמים ביקש לא להקליט במהלך הראיון.
18 שלמה אמבר ישב איתי שעתיים ואולי שעתיים וחצי, היו מקרים שבהם הוא אמר דברים ומקרים
19 שבהם הוא לא אמר דברים. היה מקרה שמלכתחילה כששאלתי אותו מה קרה בטנטורה, הוא
20 אמר לי: "הלכתי משם כי לא יכולתי לסבול את זה". כששאלתי מה קרה הוא אמר לי: "את
21 המילה רצח לא תשמע ממני. בוא נלך הלאה". כיוון שהוא התחיל בדבר לא שגרת, לחצתי עליו
22 לשמוע את אותו תיאור שהוא רצה להסתיר מפני. עוד פעם שאלתי ועוד פעם לחצתי. אבל היה
23 בהמשך דיבור על אותו ענין, מכיוון שאני חזרתי על הנקודה הזאת שוב ושוב.
24 בקלטת הוא גם אמר לי: "אני יותר לדחות אותך לא יכולתי", מדוע הוא היה צריך לדחות אותי?
25 ש. למה בעבודה כן כתבת, שאמבר אמר לך שרצחו ערבים בטנטורה?
26 ת. הוא אמר לי שבטנטורה רצחו ערבים. הוא אמר את זה גם בקלטת שנקטעה. לא כל
27 הפעמים בקלטת נמחקו. הוא אמר את זה יותר מפעם אחת.
28 ש. אני מפנה אותך לתמליל של שלמה אמבר. תראה לי איפה שלמה אמבר אומר לך, פה
29 בטנטורה רצחו ערבים! אני מפנה לנספח א' לתצהיר העד.
30 ת. אני מפנה לשורה 23 בעמ' 3 כתוב: "לא היה שם קרב ממשי. זה נכבש...". כמו-כן אני מפנה
31 לשורה 25 לאחורית, אני מבקש לשים לב שההקשר לא קיים, "אתה אומר שרצחו אנשים...". כאן

53

בתי המשפט

תא 001686/00

בית המשפט המחוזי תל אביב - יפו

תאריך: 14/12/2000

בפני כב' השופטת ד"ר פלפל דרורה

- 1 בדיוק הוא ביקש לא להקליט ולכן השאלה שאני שואל אותו בדיוק מתייחסת למה שהוא אמר
2 לפני כן, והוא לא רצה שאקליט. זאת התשובה לשאלה.
3 התמליל מוגש ומסומן ת/15.
- 4 ש. אתה שואל אותו בעמ' 19 ל-ת/15: "טזי: הכפר נכבש והתושבים רוכזו. מה בין זה לבין זה
5 עוד התרחש...". אמירה זאת של שלמה אמבר, שבין הכיבוש לגירוש לא קרה מאומה, האם זה
6 מופיע בעבדה שלך?
- 7 ת. אני יותר מפעם אחת אומר, האיש הזה לא רצה לדבר על הדבר הזה. הוא אמר את זה
8 באופן חד וחלק, לא דיברתי על זה אז, לא צעקתי על זה ואני לא אדבר על זה גם עכשיו.
9 לפני עמ' 19 היו ביננו דין ודברים מה הוא יהיה מוכן להגיד ומה לו והוא הגיע למסקנה, שיהיה
10 עדיף שלא יאמר שום דבר שהוא ראה מבית-הקברות. אני מצטט את הדברים שהוא אמר
11 בעבודתי. אני ציינתי עד כמה הוא לא רצה לדבר על כך.
- 12 ש. תסכים שאת השורש ר.צ.ח לא שמעת משלמה אמבר?
13 ת. שמעתי אותו בהחלט ואמרתי ששמעתי אותו.
- 14 ש. אתה שואל אותו עוד משהו בעמ' 21 למטה ו- 22 למעלה ל-ת/15: "אני אשאל אותך בכיוון
15 אחר...". זה גם לא היה ראוי לציטוט בעבודתך?
16 ת. לא. בדיוק מאותה סיבה.
- 17 ש. אני מפנה אותך לעמ' 11 לתמליל שלכם שורות 20-22, נספח א' לתצהירך, שם אתה אומר:
18 "לא יתכן שפלוגה מהגדרד ועשתה את מה שעשתה..." והתשובה של שלמה בשורה 22: "אני מניח
19 שלא יתכן שירוי". מדוע זה לא מופיע בעבודתך?
- 20 ת. אני בסח"כ מפנה אותך להמשך: "הפוליטיות בתוך הצבא אני לא מקבל...". לאחר מכן יש
21 הפסקה בקלטת.
- 22 ש. סיפרת על אלחנן ענני ואתה גם הזכרת אותו בראיונות שלך בטלוויזיה בתור מישהו שמחזק
23 את הדברים. אני מפנה לעמ' 158 לעבודתך, שם אתה אומר: "בניגוד למרואיינים אחרים מבין
24 חיילי אלכסנדרוני...", ובהמשך בעמ' 159: "האמן לי, לילות רבים מאוד במשך השנים שחלפו...".
25 כמו-כן אני מפנה אותך לתמליל של אלחנן ענני.
26 התמליל מוגש ומסומן ת/16.
- 27 ש. אני מפנה אותך ל-ת/16 עמ' 26, שם סיפר לך ענני שהתפקיד שלו בקרב היה סייר ובאותה
28 תקופה סיירים לא היו נכנסים עם הכוחות הלוחמים אלא רק מוביל אותם לכניסה. איך אלחנני
29 יכול לספר לך סיפורים שקרו בתוך הכפר, כאשר הוא אומר לך שהוא בכלל לא היה שם ולא נכנס
30 לכפר?

54

בתי המשפט

תא 001686/00

בית המשפט המחוזי תל אביב - יפו

תאריך: 14/12/2000

בפני כב' השופטת ד"ר מלפל דרורה

- 1 ת. העובדה היא שהוא מדבר על הדברים, מכיוון שהוא לא נכנס לכפר אבל ידע על מה שקרה
- 2 שם היה לו. הראיה שהוא מתייחס לזה.
- 3 ש. אני אומר לך, שההגינות המינימלית שהיתה מתחייבת ממחבר זה לכתוב, אלחנן ענני לא
- 4 היה בכפר, או שזה לא רלבנטי כמו שלא רלבנטי היה לכתוב שאדון אבו-נאיף לא היה בטנטורה?
- 5 ת. אני מפנה את תשומת הלב לתחילת הקטע על אלחנן בעבודתי: "השתייך ליחידת הסיור...",
- 6 אתה התחלת את ההקטע באמירה: "בניגוד למרואיינים אחרים", אבל נאמר בעבודה
- 7 שהשתתפותו היתה חלקית למדי.
- 8 המסקנה שהוא השתתף חלקית למדי, כיוון שהוא אמר שהוא הביא את האנשים עד למקום. זה
- 9 נקרא השתתפות חלקית למדי. הרי יכולתי גם לא לציין את זה בכלל. אם אני מציין את זה סימן
- 10 שזה הפנה את תשומת לבי, שהוא לא היה בלחימה עצמה אלא הביא את האנשים למקום והלך.
- 11 בודאי שלא כתבתי את זה, אלא כתבתי השתתפות חלקית.
- 12 ש. אני שואל אותך, האם בעיניך זה אקביבלנטי לאמירה שאלחנן לא היה בכפר?
- 13 ת. בהחלט.
- 14 ש. אתה מצטט את רשידה בעמ' 139 לעבודתך, שם נאמר: "בין החיילים היו הרבה תימנים...".
- 15 אח"כ יש הערת המחבר: "מן העובדה שרשידה מציינת במיוחד שלא ראתה את השניים הללו
- 16 יורים... היתה מיוחדת במינה...". תסביר את פשר הערתך?
- 17 ת. זה בדיקס טון הדברים שהיא דיברה. היא דיברה וסיפרה על כל מה שקרה. הרבה מאוד
- 18 בכתה תוך כדי. כשהיא ראתה שני אנשים תימנים, היא נזכרה בזה שאותם היא לא ראתה יורים
- 19 וזאת היתה בעיניה תופעה מיוחדת לגבי אותנו היום.
- 20 ש. היא אמרה לך שזו היתה תופעה מיוחדת?
- 21 ת. אם היא אומרת "השניים האלה לא ראיתי אותם באנשים", זה ציון שהיא ראתה לנכון
- 22 לציין. בכל יתר הראיון היא מדברת על אנשים שכן ירו.
- 23 ש. כשהיא אומרת "השניים האלה לא ירו", והערתך כמחבר היא ש"התופעה של חיילים שלא
- 24 יורים", היא הערה לגיטימית?
- 25 ת. מכל הראיון אני כותב: "עולה המסקנה כי ככל הנראה...", כלומר זאת אפשרות כי אחרת
- 26 יכול להיות שהיא לא היה מספרת כלל על שני התימנים האלה.
- 27 התמליל עם רשידה מוגש ומסומן ת/17.
- 28 ש. אני מפנה אותך לעמ' 5 ל-ת/17, שם היא מדברת על אותם תימנים. המופיע שם באות בי
- 29 הוא המתורגמן שלך?
- 30 ת. כן.

55

בתי המשפט

תא 001686/00

בית המשפט המחוזי תל אביב - יפו

תאריך: 14/12/2000

בפני כב' השופטת ז"ר פלפל דרורה

1 ש. המתורגמן שואל אותה: "הוא מתכוון, האם ראית מישהו...". והיא עונה, "לא. לא ראיתי
2 אותם יורים", כלומר היא עונה על השאלה שלך. אני אומר לך שמה שאתה כותב בעבודתך זו
3 מניפולציה זולה, כיוון שהיא עונה לשאלתך, מהי תגובתך?
4 ת. זה בהחלט הדבר המיוחד, אחרת למה היא היתה אומרת את זה.
5 ש. אתה אומר "מן העובדה שרשידה מציינת במיוחד שלא ראתה אותם יורים..." וכשאנחנו
6 קוראים את התמליל של הראיון אנחנו מבינים שהיא לא מציינת במיוחד, אלא עונה לשאלה. מהי
7 תגובתך?
8 ת. השיחה היא קצת יותר ארוכה. אני מפנה לכל השיחה. יש תיאור מיוחד במינו שהיא
9 מתארת אותם ולא במקרה, היא מתארת אותם כאנשים שהתנהגו כמו שכאן מתואר.
10 ש. אני אומר לך שהכתיבה שלך היא כתיבה
11 מניפולטיבית ולא נכונה וחסרת תום לב.
12 ת.: יכולתי לא לציין את כל הסיפור ולא להגיד שהיא בכלל ראתה את התמלילים, האם אז היא
13 היתה פחות מניפולטיבית? האני נותן גם את זה וגם את זה ואת התימנים היה חשוב לי להזכיר,
14 כיוון שזה מה שהיא סיפרה ואת זה הבאתי. אני מביא דברים בשם אומריהם. לצערי מתוך ראיון
15 של כך וכך עמודים, לא הבאתי את כולם.

16
17 **העיד מיוזמתו:** האיש שהזכרתי קודם, שאמר לי שאנשים מדברים על הדבר הזה, אם כי מעט
18 מאוד, כי כולם יודעים שזה היה אבל לא מדברים על זה יותר מדי. הכוונה ליואל סולניק.

19
20 **העיד ממשיך:**

21 ש. אני רוצה לדבר איתך על מסי' 200-250 ולא משום שזה לא נכון שנפש אחת היא כמו עולם
22 מלא, אנחנו יודעים שזה כך וגם טבח של מעטים הוא דבר רע אם הוא נעשה, אבל אני חושב
23 שהמספרים האלה מעידים לא על מה שקרה בטנטורה, אלא יותר על טיב המחקר שאתה עשית
24 ועל אופן ההתייחסות שלך ועל חוסר תום הלב שלך.
25 אני מפנה אותך לתחילת עמ' עמ' 88, העמ' הראשון של הפרק על טנטורה, המשפט שמסתיים
26 במילים: "אלא שבסופו של אותו היום היו בכפר לא פחות מ- 200-250 גברים הרוגים...". מכיוון
27 שמדובר על עבודה מדעית, שנערכה במסגרת האקדמיה, ותסביר איך הגעת למסי' 200-250?
28 ת. אני חושב שדיברנו על זה כבר אתמול. המסי' הזוהו הוא המס' שקיבלתי מאדם שספר את
29 הגופות. לדבריו, אלה היו המספרים והוא הגיע 180, 200 ו- 230 ושם הוא עצר. ולכן, מכיוון שהוא
30 היחידי שציין את המסי' הזוהו, הזכרתי את המסי' שיצא ממנו.

56

בתי המשפט

תא 001686/00

בית המשפט המחוזי תל אביב - יפו

תאריך: 14/12/2000

בפני כב' השופטת ד"ר פלפל דרורה

1 אני שוב מפנה את תשומת הלב, כאן מדובר על קטע שלם שמתחיל בפסקה הקודמת: "התמונה
2 הכללית העולה מתוך...".

3 ש. העדות לגבי 200-250 הרוגים זו העדות של מוטל סוקולר מזכרון יעקב?
4 ת. נכון.

5 ש. זה אותו מוטל סוקולר שמספר לך בתחילת הראיון איתו, אני מפנה לעמ' 5 לתמליל ת/18,
6 שם מוטל סוקולר מספר לך שהוא היה בן בית בטנטורה, "הייתי חופשי שם...". זה מוטל סוקולר
7 שחושב שב- 48 היו נקודות ומתעקש, אתה נוקב במס' 200-250 הרוגים ואף אחד אחר לא אומר
8 לך את המס' וזה המקור שלך, כהיסטוריון, לפתיח לעבודתך?
9 ת. אני חוזר ואומר, אני מביא דברים שנאמרו על-ידי אנשים. אם הוא היה אומר מס' אחר,
10 הייתי כותב מס' אחר. יכולתי לפתח זאת לעוד שיחה על הרבה יותר דברים.

11 ש. הוא נראה לך מקור אמיר מוטל סוקולר?
12 ת. כל אדם בעבודה הזאת שאני ראינתי אותו אמר את הדברים שהוא זוכר. אני לא
13 התרשמתי ואני באתי כמי שמבקש לשמוע מאנשים את הדברים שלהם. אני לא לקחתי אח"כ את
14 הדברים האלה למעבדה של פסיכולוגים. יתכן שהיו שם אנשים שהמציאו דברים, אין לי מושג. אני
15 הבאתי וזה חלק מהענין כולו, אני הבאתי בהיסטוריוגרפיה של 49 שנה מה הצטבר במוחו של
16 אדם, כמו מוטל סוקולר, שזוכר נקודות ועומד על דעתו שהיו נקודות וגם עומד על דעתו שהוא
17 ספר 180-230 ואני מביא את דבריו. זה צריך ללמד כל אדם שקורא, שמכיוון שהוא היחיד שאומר
18 זאת, צריך להתייחס לזה כאל מס' יחיד.

19 לדעתי מוטל סוקולר הוא מקור אמין, באותה מידה שכל יתר העדים הם מקורות אמינים.

20 ש. מר כץ, תסכים איתי שמוטל סוקולר בהמשך דבריו מספר לך, שהוא הגיע אחרי שבוע
21 ובאותו מקום שבו נקברו הגופות נהייה הר, כך הוא אומר בעמ' 149 לעבודה. "קבר אחים התנפח
22 ונהייה הר", כלומר זה קבר אחים ששינה את הטופוגרפיה של השטח.

23 אני אומר לך שאמירה על "קבר אחים שנהייה הר", אין דבר כזה, אין תופעה כזאת. האם כשאדם
24 מספר לך סיפור שנראה בערך כמו סיפור על חיזרים, מבחינת ההיגיון, אתה לא תוהה אולי האיש
25 מבוגר, אין להתייחס אליו, האיש הזה מספר לך על נקודות ב- 48 ועל קבר שנהייה הר?
26 ת. חשבתי שזה מה שהוא זכר, שהוא ראה הר.

27

28 לביהמ"ש: מבחינה עובדתית אנחנו יודעים בוודאות שאין שום הר. גם הוא אמר שזה היה הר
29 שנגמר. זה ברור לחלוטין שכתוצאה מהתנפחות הגופות זה היה הר. אם מדובר על עשרות גופות
30 שמונחות בשתי ערמות אחת על השניה בחום של סוף חודש מאי, זה ברור וידוע שגם 3 גופות

57

בתי המשפט

תא 001686/00

בית המשפט המחוזי תל אביב - יפו

תאריך: 14/12/2000

בפני כב' השופטת ד"ר פלפל דרורה

- 1 תתנפחנה ואם הן מונחות בקבר אחים, אז זה הופך באופן טבעי אם לא להר אז לגבעה. זה הופך
2 להיות משהו גבוה ועם הזמן זה יורד ונעלם.
3
4 **העד ממשיך:**
- 5 ש. אני אומר לך, שאותו מוטל סוקולר זה לא הסיפור היחיד שנשמע בדיוני לחלוטין, הוא גם
6 מספר לך שאת כל חיילי אלכסנדרוני קברו באזור ביה"ס בטנטורה, כך נאמר בעמ' 11 ל-ת/18.
7 אתה מביע תמיהה רבה בשאלותיך, ובצדק. זה אותו מוטל סוקולר שגם אז לא נתעורר בד ספק
8 שהאיש זוכר נכון?
9 ת. אני יכול לעלות בדעתך, שיתכן שגם אז חשבתי על זה שהוא ראה, כמו שכולנו ראינו
10 ומכירים את המצבה לזכרם של חללי הקרב שעומדת בראש הגבעה, במקום שהיה אז ביי"ס.
11 ש. האיש נראה בבירור כאדם שהזקנה השפיעה לא טוב בהתמצאות שלו, וזה האיש שעל-סמך
12 עדותו אתה קובע 200-250?
13 ת. יתכן מאוד שגם אתה וגם אני לא זוכרים טוב. זו תופעה מוכרת.
14 ש. כשאני קורא את המספר 200-250 אני צריך להתייחס אליו ברצינות?
15 ת. כן. לכל זיבר צריך להתייחס ברצינות.
16 ש. מדוע כתבת דווקא 200-250, כאשר אבו-פהמי אומר לך שהוא רשם שנהרגו בסה"כ בכל
17 הקרב 95, למה סוקולר עדיף על אבו-פהמי?
18 ת. אני חייב להעיר, אבו-פהמי על-פי הסיפור שלו ספר את אותם אנשים באותו מקום עצמו,
19 הוא לא הלך בכל הכפר, כיוון שאנשים היו בכל הכפר ויותר מזה הוא לא נשאר שם. הוא הלך.
20 נאספו גופות בכל הכפר לאתר מכן.
21 לגבי המס' הכולל, אני חוזר פה ואומר, המס' הזה הוא המס' של הגופות שספר אדם שמנה את
22 הגופות עד לאותה נקודה שהוא היה מסוגל למנות וזה מה שהוא אמר לי. מי שספר את הגופות זה
23 האדם, שלפי שורה של היגיון, הגיע אליו המס' הכולל של סך כל הגופות שנאספו בכל הכפר, קרי
24 בחוף הים, ברחובות ובשאר המקומות.
25 ש. הוא גם אמר לך שאחרי שהכפר נכנע לא נורתה אף יריה?
26 ת. נכון. זה לא מופיע בפתיח של העבודה. יש הרבה דברים שלא מופיעים בפתיח של העבודה.
27 ש. אתה הגשת הודעת צד ג' נגד אוניברסיטת חיפה, תסביר מדוע?
28
29 עו"ד פלדמן: אני מתנגד לשאלה. זו החלטה משפטית. כל הפירוט לגבי הודעת צד ג', מופיע
30 בהודעה.

58

בתי המשפט

תא 001686/00

בית המשפט המחוזי תל אביב - יפו

תאריך: 14/12/2000

בפני כב' השופטת ד"ר פלפל דרורה

החלטה

מכיוון שהעד תבע את האוניברסיטה, הוא בהחלט יכול לפרט מה הטענה שלו כלפיה.

ניתנה היום, י"ז בכסלו תשס"א, (14 בדצמבר 2000), במעמד הצדדים.

ד"ר פלפל דרורה, שופטת

העד ממשיך:

ת: את העבודה עשיתי כתלמיד האוניברסיטה. הייתי רשום כתלמיד באותה שנה. בין היתר, הייתי אמור ללמוד איך לעשות עבודת גמר לתואר השני. גם שילמתי באותה שנה שכר לימוד. העבודה הונחתה על-ידי מנחה של האוניברסיטה והמנחה הזו, לדעתי, זוכר טוב מאוד את אותה תקופה של ההנחיה, מכיוון שנפגשנו הרבה מאוד. לאחר מכן העבודה נשפטה על-ידי האוניברסיטה.

בסופו של דבר, היא גם קיבלה את הציון 97 כשאמרו לי באוניברסיטה, שזה נחשב הצטיינות יתרה.

אני גם זוכר שאמרה לי רכות החוג, כיוון שסיימתי את המסטר בסוף 99, כשנה וחצי לאחר שהגשתי את העבודה הזאת, אמרה לי הרכות שהיא לא בטוחה שהיא תצליח, אבל יש מחשבה בחוג להגיש את העבודה לפרס הפקולטה באותה שנה. אני לא דרשתי שום פרס אבל זה מה ששמעתי.

הכל היה מבחינת האוניברסיטה סביר ותקין עד לאותו רגע שיצאה בינואר 2000 כתבה בעיתון מעריב.

הדרישה שלי מהאוניברסיטה, שאם העבודה לא טובה, אם עשיתי עבודה לא כמו שצריך, אם יש משהו לא טוב בעבודה, שאותו גוף שבאחריותו המלאה, בהנחיתו ובשיפוטו עשיתי את העבודה, ישא באותה אחריות על מנת ללמד אותי.

אם הם לימדו אותי, ולטענתם, יצא שלמדתי כי קיבלתי ציון סביר, לא יכול להיות שכעת כשתובעים אותי במשפט על כך שאני אומר דברי שקר ועוד כל מיני טענות שמופיעות בכתב התביעה, אז הגוף שבמסגרתו עשיתי את העבודה, לצורך הענין של תביעה משפטית לא קיים ולא מתייחס.

ש. לטענתך, האוניברסיטה היתה צריכה לבדוק את ההתאמה של הקלטות לעבודה שלך או שמזה היתה פטורה?

59

בתי המשפט

תא 001686/00

בית המשפט המחוזי תל אביב - יפו

תאריך: 14/12/2000

בפני כב' השופטת ד"ר פלפל דרורה

1 ת. אינני אומר מה הטעם. יש כללי עבודה והנחיה. כל אדם, ודאי שמרצה בכיר באוניברסיטה
 2 לוקח על עצמו להנחות, הוא יודע מה הוא צריך לבדוק ומה לא. במקרה זה אני יכול להגיד, שמס'
 3 קלטות של העבודה הושמעו למנחה.
 4 כשהתגלה מה שהתגלה מאנשים לגבי טנטורה, אמרתי שיש משהו קצת יותר רציני, אני צריך
 5 קודם לבוא למנחה עם הקלטות הראשונות ולומר לו, שזה לא בדיוק אותו דבר, בוא נקשיב ונראה
 6 מה עושים. זאת הייתה דרך העבודה.
 7 ש. אני מפנה אותך לעמ' 89 לעבודה, שם אתה עושה כל מיני חישובים ואומר: "כל המקורות
 8 שבכתב ובעל-פה..." מאיפה הסטטיסטיקה כמה גברים בוגרים יש מבין 2000 תושבים?
 9 ת. זו הערכה שמבוססת על זה שאני מכיר בעצמו ואני גם יודע, כי שאלתי מס' אנשים מה
 10 הערכה שלהם לגבי כפר שמס' האוכלוסיה הכללית בו בין 1,700 ל-2,000, כמה גברים בוגרים
 11 יכולים להיות בכפר. אמרו לי 400-450 לכל היותר. דרך אגב, זה יכול להיות גם פחות.
 12 ש. בדו"ח שהכין אותו יעקב ארז שסירב להתראיין אצלי, הוא מדבר על זה ש-350 גברים
 13 נלקחו בשבי. המס' הזה מאשר אותו גם אבו-נאיף, שבטנטורה לא היה אבל היה במחנה שבויים.
 14 אבו-נאיף מדבר על כך שהם היו בין 370 ל-400 גברים מטנטורה. הוא מאושר גם על-ידי דגן
 15 בספרו "ההיסטוריון של זכרון יעקב", שאתה מזכיר אותו גם והוא מזכיר 400 גברים שבויים.
 16 מכיוון שאתה לא מקבל טיעון לגבי נוכחותם של זרים בכפר אז בוא נלך למתמטיקה, 450 גברים
 17 פחות 370 שבויים נותן לנו 80, בדיוק לפי הדיווח של אלכסנדרוני. איפה ה-250 מר כץ?
 18 ת. אני פה מנסה לחפש הסבר לאותו מס' של 200-250 ומשתמש באותם מקורות שמוסברים
 19 כאן היטב. זה שהיו מקורות נוספות, זה אני אומר, כמו שאמרתי, שאול דגן ועוד אנשים. אבל אני
 20 מנסה להסביר את המס' הזה של 200-250. יתכן מאוד שזה מס' נכון או לא נכון, אבל כיוון שהמס'
 21 נאמר לי חשוב היה לי לנסות למצוא הסבר גם לסוג מס' שכזה.
 22 ש. אני אומר לך, שכל ההסברים מראים שהמס' 250 מופרך לחלוטין, זה גם לפי ההסבר שלך,
 23 מהי תגובתך?
 24 ת. אני מוכרח לציין, על-פי מה שאני כותב בעבודתי, ההסבר הוא אותו הסבר על-פי המס'
 25 השני שנוקבת בו הידיעה שלפנינו "200 גברים מטנטורה...", זאת לא המצאה שלי, זאת אחת
 26 הידיעות שאני מביא אותה, במסגרת עוד ועוד ידיעות שאני מוצא. אני הולך לפי המספרים האלה.
 27 הרי אפשר לקחת המון מספרים ולחשבם, אבל כאן בידיעה הזאת אני לוקח את המספר שמופיע
 28 בה. זאת לא ידיעה שאני כתבתי. אין לי קשר לעיתון. הבאתי את המס' ואיתו הלכתי.
 29 ש. אני מפנה אותך לעמ' 142 לעבודה לגבי העדות של נגייה חסן.
 30 התמליל מוגש ומסומן ת/19.

60

בתי המשפט

תא 001686/00

בית המשפט המחוזי תל אביב - יפו

תאריך: 14/12/2000

בפני כב' השופטת ד"ר פלפל דרורה

- 1 ש. אני מצטט את דבריה מעבודתך, עמ' 142: "כל מי שהצביעו עליו, לקחו אותו וגמרו איתו".
- 2 אני אומר לך שנגייה לא אומרת לך מילים אלה או דומות להן בראיון, האם יכול להיות ששוב
- 3 נקטעה הקלטת?
- 4 ת. היא אומרת בעמ' 9 ל-ת/19 שהיא מעריכה שהיו כ-100 הרוגים.
- 5 ש. איפה מופיע בתמליל שהיא אומרת, שבאו אנשים עם רשימות וחיסלו אנשים?
- 6 ת. אני מפנה לעמ' 10 ל-ת/19, שם דובר על שני אנשים עם פרצוף מכוסה שהלשינו. זה היה
- 7 קרוב משפחה שלה.
- 8 ש. היא אומרת לך שראתה שלקחו אדם מסוים למקום רחוק והיא חושבת שהרגו אותו, אבל
- 9 אתה מנסה לשדל אותה והיא משיבה שהיא מספרת על מה שראתה.
- 10 ת. נכון.
- 11 ש. איך זה מתיישב עם הדברים שלך?
- 12 ת. הוא מתיישב עם דברים שהיא שמעה ואמרה אותם.
- 13 ש. אתה מצטט את נגייה אומרת לך: "היו להם, לחיילים, שני אנשים מחוץ לכפר שבאו
- 14 לצבא...". אני אומר לך שלא רק שהיא לא אומרת את זה, אלא היא אומרת לך שהיפך, היא
- 15 מספרת לך על אדם אחד שלקחו אותו והיא חושבת שירו בו.
- 16 ת. על אדם אחד שהיא ראתה. זה לא המקום היחידי שזה מופיע, יש פה ציטוט ארוך אבל הוא
- 17 לא עשוי מחתיכה אחת, אלא יש פה ציטוטים ממנה לאורך חלק גדול של הראיון.
- 18 ש. לשיטתך, איפה נאמר לך "והם זיהו כל מי שחפשו לפי רשימות שהיו להם"?
- 19 ת. לפי התמליל ת/19 את המילים האלה אינני רואה. את המילה "רשימות" אינני רואה.
- 20 ש. איפה מופיע המשפט "כל מי שהצביעו עליו, מיד לקחו אותו וירו עליו"?
- 21 ת. אני כרגע לא מוצא.
- 22 ש. אני מפנה לעמ' 162 לעבודתך, לגבי סבחה, שם אתה אומר: סבחה היא כיום אישה
- 23 מבוגרת... אך צלולה בדעתה ובזכרונה", זה בניגוד לרחמים לוי שאנשים אחדים המליצו לא
- 24 להאמין לו. סבחה מספרת לך סיפורי אלף לילה ולילה שאין להם בסיס. היא מספרת לך על כך
- 25 שניסו לכבוש את טנטורה במשך שבוע, עמ' 162 למטה. זה סיפור דמיוני שאין לו שום בסיס, לא
- 26 במסמכים ולא בעדויות, סיפור ייחודי לסבחה. האם יכול להיות שבמשך שבוע ניסו לכבוש את
- 27 טנטורה וצעירי הכפר הדפו את הכובש או שאתה לא יכול להכריע כמו בענין הרכבת?
- 28 ת. אני מציין בעמ' 162, שכשהיא מספרת את מה שנמצא אצלה בראש באותו רגע שאני מדבר
- 29 איתה והיא נשמעת, כמו שכתבתי, "צלולה בדעתה ובזכרונה", כי זה מה שהיא זוכרת באותו רגע,
- 30 אני מוצא לנכון להביא זאת. והרי יכולתי להחליט שהיא לא צלולה בדעתה. יכולתי לקחת את
- 31 הקלטת, את הרישום ולא לציין את דבריה בעבודתי, לא!!

61

בתי המשפט

תא 001686/00

בית המשפט המחוזי תל אביב - יפו

תאריך: 14/12/2000

בפני כב' השופטת ד"ר פלפל דרורה

- ש. אני אומר לך, שהעדות של סבחה זה דבר שלא היה ולא נברא, היא הוזה הזיות ואין אחד שסיפר לך משהו דומה לזה, כי הקרב החל ב- 24:00 בלילה ונגמר בשעות הבוקר המוקדמות, האם זה לא ברור לך?
- ת. אני חוזר ואומר, מכיוון שהעבודה הזאת, כמו שציינת, היא לא עבודה בהיסטוריה מסורתית, אלא היא עבודה על-פי שיטה אחרת והיא א. מביאה את סיפורי האנשים שעדיין לא סיפרו, סיפורים יותר נכונים, סיפורים פחות נכונים. יתכן מאוד שאין אף אדם בכל העולם, כולל אותי, שחושב שהדברים האלה הם סיפורים, אבל כיוון שהדברים האלה היו במוחה בתוך 49 שנים, אני מביא זאת כציטוט כדי להרחיב את היריעה ולהראות, הנה עוד אישה שהחליטה עוד כמה דברים בסיפור שלה. אני מביא אותם מכיוון שהסיפור שלה הוא זה שהיא מספרת והיא אחד מהמספרים, היא אחד מהאנשים שיתכן שמעבירים סיפורים לבן ולנכד, אין לי מושג, אבל זה הענין. דברים נוצרו בין האנשים ואותם היא מספרת.
- ש. אנו מציינים שהיא צלולה ויותר מזה, אתה גם אומר שהיא לא סותרת את העדויות האחרות אלא מוסיפה עליהן, מדוע?
- ת. שוב אני חוזר, העבודה הזאת מביאה את הסיפורים של כל אדם שאפשר היה להגיע אליו, להיכנס לביתו, לפגוש אותו ולשוחח איתו. זה שהיא נראתה, כמו שאני כאן מתאר, "צלולה בדעתה ובזכרונה", כך היא נראתה באותו רגע.
- יתכן מאוד שאת הדברים האלה היא סידרה לעצמה בראש לא היום ולא לפני 3 שנים, אלא כבר לפני 30 שנה ואיתם היא הולכת. אין לי מושג. אבל את הדברים האלה היא אמרה וזה מה שהיה בראשה ונמצא מפיה כשאני באותי לשמוע ממנה את הסיפור. הסיפור הזה כולו בא להביא את הסיפורים של כך וכך עשרות אנשים, שאף פעם ב- 49 שנים שקדמו איש לא בא לשאול אותם מה היה בטנטורה ביום האחרון שלהם בכפר. איש לא שאל אותם שום שאלה וזה מה שאני עשיתי וזה מה שהיא החליטה לספר לי.
- ש. יש דבר כזה מציאות, משהו שהיה או לא היה, או שכל אחד עם הסיפור שלו?
- ת. גם לגבי המציאות אני חושב, שגם אם אתה ואני שנמצאים פה בחדר זה נסתכל ל- 5 שניות לאותו כיוון וכל אחד מאיתנו יצטרך להגיד מה הוא רואה, יש לי תחושה שאתה תגיד מה שתגיד ואני אגיד מה שאגיד, וגם אם לא נאמר אותו הדבר, איש לא יקרא לאחד מאיתנו שקרן. כל אחד באישיות שלו במשך כל השנים, ואפילו באותו רגע, מצטברים אותם דברים שגורמים לו להגיד את מה שהוא אומר. זאת שיטת המחקר ששונה מהשיטה שהיתה נהוגה לפני 200 שנה, כשרון קבע שבהיסטוריה יש כל מקום רק עובדה אחת. מסתבר שהיום יש חוקרים שחושבים שיש אמיתות כמס' הסיפורים שבאים לידי ביטוי בסיפור.

62

בתי המשפט

תא 001686/00

בית המשפט המחוזי תל אביב - יפו

תאריך: 14/12/2000

בפני כב' השופטת ד"ר פלפל דרורה

- 1 ש. אתה ניסית לברר על סבחה, כיוון שהיא נשמעת כמישהו שאין לה מושג מה קורה?
- 2 ת. גם המשפחה שלה, לפני שהגעתי אליה, אמרה לי אם היא יכולה לדבר איתך. אמרתי נראה.
- 3 ש. מה זאת אומרת יכולה לדבר?
- 4 ת. היא אישה מבוגרת.
- 5 ש. על רחמים לוי שאלת ואמרו לך, כתבת, שתתייחס בספק לדבריו. על סבחה לא שאלתי ואף
- 6 כתבת "צלולה בדעתה וביכרונה", מזוע?
- 7 ת. אני כתבתי מה שנראה בעיני כשפגשתי אותה. אני זוכר בוודאות, כיוון שהייתי צריך להגיע
- 8 אליה לחיפה ואנשים אמרו לי, אל תהיה בטוח שתפגוש אותה או שהיא תדבר איתך. אמרתי או כן
- 9 או לא. יש לה קרוב משפחה, עד כמה שאני זוכר, בטנטורה. שאלתי אותו והוא אמר, בוא, אין מה
- 10 להפסיד.
- 11 על-פי הסיפור אני לא מחליט אם היא מדברת לענין או לא. אני מביא את דבריה מלפני 49 שנה. כל
- 12 אחד יכול לשפוט לפי הדיבור שלה עד כמה הדברים רציניים, חשובים. כל דבר שהוא.
- 13 ש. הרי היא גם מספרת לך, שלקחו את הנשים, הן היו שבועיים על שפת הים, היא מספרת שכל
- 14 השבועיים המשיכו יריות, אח"כ היא מספרת שראתה הרג בבית-הקברות. האם היא נראית לך
- 15 אדם שמדבר לענין?
- 16 ת. סליחה, אני חושב שאנחנו לא מדברים על המציאות שבה חיה סבחה היום. אנחנו מדברים
- 17 על מה שהיא זוכרת ממה שהיה 49 שנה קודם. הראיה, שאני לכל הדברים שהזכרת מעיר, שיש פה
- 18 סתירה וודאית ומוחלטת לכל העדויות האחרות שנשמעו ועובדה שאני מביא את הסתירה. יכולתי
- 19 לוותר עליה, אבל חשוב להבין שיש בסיפורים מן סיפר כזה, שלדעתך לא מחובר למציאות או
- 20 לדעת אחרים לא מחובר לסיפורים האחרים, אבל זה סיפר שקיים.
- 21 ש. סבחה ראויה לחצי עמוד או עמוד של ציטוט בעבודה שלך ואילו בנץ פרידן, מפקד הפעולה,
- 22 לא ראוי לשורה אחת?
- 23 ת. הוא קיבל את כל השורות הראויות לו בספר של אלכסנדרוני, בדו"חות הפעולה. הוא קיבל
- 24 את כל הבמות והוא ראוי וראוי ואותם הוא קיבל. אני עוסק בגרסה השניה. אם תרצה אני אעז
- 25 להשתמש במילה "קורבן". פה מדובר על הצד של הקורבן, גם אם לא הרגו אף אחד הם גורשו
- 26 מהכפר שלהם.
- 27 ש. אתה יודע שהם גורשו מהכפר?
- 28 ת. יש תחושה שעולה בדעתי שיתכן שהם גורשו מהכפר.
- 29 ש. אני מפנה לעמ' 11 ל-19, לגבי העדה נגייה, שם נאמר מפי נגייה: "היא התחרפנה", הכוונה
- 30 לאדם שנהייה סנילי. מזוע אותה, אחרי שאומרים לך "כן, מסכנה היא התחרפנה", אתה בעבודתך
- 31 כותב עליה שדעתה וזכרונה צלולים?

63

בתי המשפט

תא 001686/00

בית המשפט המחוזי תל אביב - יפו

תאריך: 14/12/2000

בפני כב' השופטת ד"ר פלפל זרורה

1 . את האישה הזאת הכרתי ביום שבאתי לראיין אותה. פגשתי אותה למרות הרבה חששות
2 מבחינת הבריאות הפיזית שלה, אבל היא נשמעה צלולה, כפי שהגדרתי אותה.
3 יתכן שהיא "התחרפנה", אבל יש אנשים "מחורפנים" שמספרים סיפורים והסיפורים האלה
4 עוברים הלאה וזה חלק מהמסלול של סיפר שעובר מילדים להורים, מדור אחד לדור שני וכדאי
5 להראות שהדברים האלה קיימים. יכולתי להתעלם מזה אבל הסיפור כולו לא היה בפנים.
6 ש. על רחמים לוי שמענו שאנשים אחדים בזכרון אמרו שיש להיזהר מדבריו, למה? מניסיונות
7 שלך. על סבחה אומר המתורגמן שלך שהיא מספרת סיפורים מבובלים. אומרת לך שכנה שלה
8 "מסכנה, היא התחרפנה", מדוע אני הקורא לא זכאי לדעת את זה, כמו שאני זכאי לדעת על
9 רחמים לוי?

10 ת. נהפוכו, אני מביא דווקא את הגרסאות הכל-כך מיוחדות שלה ומראה, מספרת דברים שעל
11 פי כל אמת מידה של היגיון לא מסתדרים בשום סידור, השבועיים, הענין עם המלחמה של שבוע.
12 אני מראה זאת בעצמי ואני לא צריך לספר "מחורפנת, לא מחורפנת". אין לי מושג מתי הדברים
13 שהיא סיפרה נכנסו לראשה, אבל זה הסיפור שקיים אצלה ואת זה היא מביאה לנו.

חקירה נגדית לעו"ד פרימן:

14
15 ש. אני מבין שהמנחה שלך הנחה אותך להקליט את הראיונות?
16 ת. לא.
17 ש. אני מציע לך, שכך הוא אמר לך לעשות?
18 ת. אין זה נכון. כשאני הבאתי לו את הקלטת והשמעתי לו, אז הוא אמר שצריך להביא עוד
19 עדויות כי קרה מקרה לא רגיל.
20 ש. ולהקליט?
21 ת. אני לא זוכר שהיתה איזושהי הנחיה להקליט. ההקלטה זה דבר שעשיתי מכיוון, שאפילו
22 בחדר זה יש אנשים שיכולים להעיד שיש לי "מחלה" להקלטות.
23 קיבלתי הנחיה לעשות תרשומות מהשיחות וכך עשיתי.
24 ש. אתה ציינת שכשכותבים משהו במירכאות הציטוט צריך להיות מזויק. אני מציע לך, שגם
25 המנחה שלך במהלך העבודה כך הורה לך, נכון?
26 ת. כ.
27 ש. באיזושהו שלב אמרת למנחה, במהלך העבודה, שאתה תצטט דברים בעבודתך בצורה לא
28 מדויקת?
29 ת. לא.

64

בתי המשפט

תא 001686/00

בית המשפט המחוזי תל אביב - יפו

תאריך: 14/12/2000

בפני כב' השופטת ד"ר פלפל דרורה

- 1 ש. הנחת העבודה של המנחה היתה, שהציטוטים מדויקים ועל סמך המקורות שאטפתי?
 2 ת. ק.
 3 ש. זו גם הנחת העבודה של שני הקוראים האחרים שקראו את העבודה, נכון?
 4 ת. ק.
 5
 6 לביהמ"ש: לקוראים הנוספים לא העברתי את הקלטות. לא היה לי שום קשר איתם.

החלטה

- 7
 8
 9 תישמר זכותו של ער"ד פרימן, במידת הצורך, לאחר שיקבל את הקלטות, לחקור את מר כץ
 10 בשאלות משלימות.
 11 התיק נדחה להמשך, למועד שכבר נקבע, דהיינו 21/12/2000 שעה 08:30.
 12 בנוסף אני קובעת את התיק, במידת הצורך, למועדים הבאים: 9/1/2001 שעה 08:30,
 13 17/1/2001 שעה 08:30, והודע.
 14
 15 ניתנה היום, י"ז בכסלו תשס"א, (14 בדצמבר 2000), במעמד הצדדים.
 16

 ד"ר פלפל דרורה, שופטת

17
 18